אגרות הראי"ה - כרך ג' - אגרת תשצח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: אור לי' בטבת תרע"ז - לונדון
נמען: הרב משה יצחק סגל, ראש ישיבה במנצ'סטר

הרב קוק שמח שהתחיל ללמוד מוסר עם התלמידים, וזה הכרחי במדינה זו. יסוד גדול: הצלחת התורה תלויה ביראת ה'. ככל שהיראה גוברת, דברי תורה נעשים יקרים יותר, החשק מעורר את כוחות הנפש, הזיכרון מתחזק והחריפות גדלה. לכן העצה הטובה להצלחה בלימוד היא להרחיב את לימוד היראה ותורת המידות, וכך התלמידים יאהבו זה את זה ואת רבם.

עיקרי הדברים

- חשיבות לימוד מוסר.
- יראה - יסוד הצלחת התורה.
- חשק, זיכרון וחריפות.
- מידות טובות.

נוסח האגרת

בעה"י[1], אור ליום צום העשירי, מהרה יהי'[2] לנו ולכי"ש[3] לששון ולשמחה בעזרת ד'.

שלו'[4] רב לכבוד ידי"נ[5] הרב המאוה"ג[6] אוצר תוי"ר[7] טהורה, מרביץ תורה לעדרים, מוהר"ר[8] משה יצחק סגל שליט"א[9] ר"מ[10] דק' מאנעשעסטער יצ"ו[11].

אחדשה"ט[12] באה"ר[13].

כעת הנני מוכרח לקצר, רק ארשום דברים אחדים מפני חבת הקודש דכתר"ה[14] עד"ת[15].

---

1 בעה"י - בעזרת השם יתברך
2 יהי' - יהיה
3 ולכי"ש - ולכל ישראל
4 שלו' - שלום
5 ידי"נ - ידיד נפשי
6 המאוה"ג - המאור הגדול
7 תוי"ר - תורה ויראה
8 מוהר"ר - מורנו הרב רבי
9 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
10 ר"מ - ראש מתיבתא
11 יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
12 אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
13 באה"ר - באהבה רבה
14 דכתר"ה - דכבוד תורתו רום הדרתו
15 עד"ת - על דבר תורה / על דרך תורה

והנה כת"ר[16] ידי"נ שליט"א שימח את לבבי במה שהודיעני שהתחיל ללמוד עם התלמידים מעט דברי מוסר ויראת ד' חכמה מספרי קודש, אשרי חלקו. וביחוד הדבר מוכרח הוא בזמן הזה ובמדינה זו, שהתשוקות הזמניות של הבלי העולם, הקנאה והתאוה והכבוד המדומה, הומים ורועשים כ"כ[17]. במה נוכל לעורר את לבב צעירי הימים שיפקחו עיניהם לראות הודה ופארה, זיוה והדרה של תורה, אם לא בלימודה של חכמת היראה האמיתית ע"פ[18] ספרי גדולי ישראל, אשר העמיקו הרחיבו בחכמת היראה הטהורה, וקדושת אור ד' הגנוזה בנשמת עם קדוש העלו את אורה, למען תתגלה לעין כל בכל אלפי אורותיה המאירים באור יקרות אור חיים.

והנה אין ביכולתי לכתב לכתר"ה[19] כעת דברים מסודרים ברעיונות הראויים לפי תלמידיו היקרים, וביחוד קשה הדבר לצמצם דברי הגיוני קודש לפי ערכם של תלמידים, שאיני יודע מהלך רוחם וכוחותיהם הנפשיים. בכ"ז[20] נראה שראשית כל ראוי להסביר לכל התלמידים את היסוד הגדול, שכל הצלחת התורה למצוא סימן ברכה בלמודו, למגמר ולמסבר, לבא ברבות הימים למדרגה חשובה והגונה בכתרה של תורה, הכל תלוי לפי מדת יראת ד' ועומק קדושת האמונה הטהורה המשורשת בנפש. כי הרחבת הכח השכלי והעמקתו, לטישתו והסתעפותו לסעיפים רבים, שהוא היסוד הגדול לחריפות ולבקיאות, תלוי הוא בעומק הרצון הנפשי המתעורר להוקיר את הענינים הלימודיים שהוא עוסק בהם. וכיון שהוא עוסק בתורה, שהיא דבר אלהים חיים, איכות ההוקרה הפנימית של חביבות עסקה של תורה תלויה היא בנקודת קדושת יראת ד' האמיתית השרויה בלבבו של העוסק בתורה פנימה, שכל מה שברכת יראת שמים הולכת היא ומתגברת בלב בקדושה ובטהרה כן נעשים דברי תורה, שהם מאור פני מלך חיים, יקרים ונשגבים בעיניו, ומרוב חביבותם מתקשר בהם החשק הנפשי הפנימי, וטבע החשק הוא לעורר את כל כוחות הנפש בזירוז של חיים, בשמחה ובטוב לב, בתשוקה גדולה ונעימות של תענוג רוחני עליון ונשגב.

וכיון שכוחות הנפש מתעוררים ע"י[21] התרחבותה של המדה הקדושה של יראת שמים, לאהבת התורה ולחיבת כל דבריה, וההכרה מתגדלת מיום ליום בהרגשת נועם קדשה, ממילא מתאמץ מאד כח הזכרון שבנפש מרב עז החיים שהתשוקה הקדושה של התורה מעוררת בנפש ההוגה בה ביראת שמים אמיתית, ומתוך הכבוד הגדול והערך הנשגב, שהוא נותן אל השיווי של דברי תורה, שבכל יום ויום הוא מתגדל כפי הגודל של יראת שמים, שמתגדל בלבבו מדי יום ויום בעסקו תמיד בלימודי הקודש של היראה הטהורה וענפיה, מתאמצת ג"כ[22] החריצות השכלית, ויפעת השכל מתגדלת, והחריפות האמיתית ויושר הסברא הולך ומתרבה. ונמצא שהעצה היותר טובה להצלחת התלמידים בלימודם, שיהיה תלמודם מתברך, ושיהיה מתקיים בידם, ושיקבלו בעצמם נחת ועונג מלימודם, הוא להרחיב מדי יום ביומו את לבבם בתלמודי היראה הטהורה וכל מקצועותיה, וכל חכמת הנפש וכל תורת המדות כולן הן ענפים וסעיפים מסתעפים משורש יראת ד' הרוממה, המביאה לידי אהבת ד' תמימה, לאהבת התורה ומצוותיה, אהבת המצוות ואהבת ישראל. במחשבות כאלה שיוצעו לפני התלמידים, שלבד מה שההצלחה הנצחית הצלחת חיי עולם היא תלויה באותה המידה שתהי'[23] יראת שמים משתרשת בקרב לבבם הטהור, אלא גם זאת שעצם הצלחת התורה שלהם, בהתגדלות

---

16 כת"ר - כבוד תורתו

17 כ"כ - כל כך

18 ע"פ - על פי

19 לכתר"ה - לכבוד תורתו רום הדרתו

20 בכ"ז - בכל זאת

21 ע"י - על ידי

22 ג"כ - גם כן

23 שתהי' - שתהיה

כח השקידה, בהרגשת הנועם התענוג והשמחה מדברי התורה, מגמרא וסברא, מגירסא ושינון, בין בעצם ההצלחה השכלית, שיבהיק ויאיר אור שכלם, ושיהיה תלמודם מתקיים בידם שגור בפיהם ומכונן על שפתותיהם, בבירור ובבהירות, כל זה תלוי לפי עומק מדת יראת שמים שיקבלו, וכיון שידעו שמדת יראת שמים משתרשת בלב האדם לפי אותה המדה שהוא משים עליה את לבו, כל מה שיכירו וידעו יותר ויותר את האמת הגדולה הזאת כן יהיו יותר יקרים בעיניהם הזמנים הקצובים שכתר"ה[24] יהיה עוסק עמהם בתלמודה של יראת שמים, מפי סופרים ומפי ספרים ומטהרת רעיוניו הקדושים, כברכת ד' אשר עליו.

וכל אשר יעמיקו יותר בדברים ויכירו וידעו כי עצמותה של יראת שמים משתרשת היא בעומק הלב הכל לפי ערכן של המדות הטובות שהן מושרשות בו, מיד יזדרזו לאחוז במדות טובות וישרות, וישתדלו להיות אוהבים זה את זה ואהובים זה לזה, מכבדים כל אחד מהם את חברו ורוצה בכבודו וטובתו. ועל כולם כאשר יכירו וידעו שהצלחת עולמים יקרה וחשובה יותר מכל ההצלחות היותר גדולות שהאדם יכול להגיע אליהם, היא הצלחתה של קדושת התורה וברכת היראה, שהיא יסוד הדעת האמיתית, יראת ד' ראשית דעת, יהיו מאד קשורים באהבה לרבם ומורם, המדריכם בארחות התורה, הפותח לפניהם שערים סגורים, לראות מדי עברם מחדר לחדר בחדרי התורה את אוצרות האורה הגדולה הנהדרים בקדושה הגנוזים וטמונים, שהם נפתחים תמיד מדי יום ביומו להוגי תורה יראי ד' וחושבי שמו. והמדות הנחמדות הללו, שהן בטבען מעטרות את כל המחזיק בהן בעטרת חן וכבוד, הן הן המביאות ליראת שמים אמיתית ולברכה גדולה מאוצר החיים של מקור התורה והחכמה האמיתית. ובהדרכה זו נקוה בטח בעז"ה[25] שתהי' ברכת ד' והשראת אור קדושתו שרוי' על כת"ר וכל תלמידיו השותים בצמא את דבריו, ויזכה להגדיל תורה ולהאדירה כחפץ לבבו הטהור וחפץ ידי"ע[26] דוש"ת[27] בכל לונ"ח[28] המצפה לתשועת ד' על עמו ונחלתו,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

24 שכתר"ה - שכבוד תורתו רום הדרתו

25 בעז"ה - בעזרת השם

26 ידי"ע - ידידו עוז

27 דוש"ת - דורש שלומו ותורתו

28 לונ"ח - לנחמת ציון